

guna exportació, precisament de sabates (*Gr. Encicl. Cat.*, p. 343a12, i mapa p. 341), com de *Columbia*, la ciutat capital del Sud, que és un centre de producció tèxtil. Sembla que es tracta d'aquella, d'on s'importaven les anomenades «colòmbies: classe de couro en 5 pèl, procedent de la República de Colòmbia», després usades a Igualada per al treball d'adoberia (*BDC XIX*, 68).

Encolomar, es tracta d'un mot no registrat en cap diccionari ni glossari (ni *Dfa.*) abans d'*AlcM*, que en 10 dóna una cita del gironí Girbal i Jaume, de l'any 1926; però jo el sentia ja molt a Barcelona, i a gent de tot el català central, des dels anys 1915-20, i EdFontserè el posava cap a 1925 en el seu exemplar del *DOrt*. No significa «posar», com diu *AlcM*, sinó 'entaforar', 'ficar', 'introduir (especialment allà on no toca)', 'fer passar una cosa, quan calia o se n'esperava una altra': *li va encolomar un duro fals, aquell ximple el va encolomar en una reunió* (de gent decent), *li va encolomar un teixit* (avariat), *li van encolomar* (tal notícia 20 falsa o increïble), de vegades en sentit obscè: --- *i el poca-vergonya la hi va encolomar*; no tan sovint com a reflexiu, *es va encolomar en el saló del banquet*, però crec que aquest degué ser l'ús originari.

No sols no és «empord.» com diu *AlcM* sinó que a 25 Irene Rocas, l'excellent col·laboradora del Baix Empordà (Llofríu), devia venir-li de nou, car va entendre malament aquest terme de llenguatge molt familiar, i més aviat baix, de Barcelona, quan cregué que vol dir «engatusar»: no és exacta la frase «t'han ben encolomat» que dóna com a exemple, o més ben dit és incompleta per «t'han ben encolomat gat per llebre, o llautó per or, etc.». Es tracta d'una comparació amb el colom que s'esmuny o es fica en un dels petits forats del colomar. *AlcM* acaba dient «probablement 35 variant de *encolomar*»; però no hi ha tal mot en cap diccionari català, ni en l'*AlcM* (deu referir-se a les vagues suposicions que fa Montoliu, *BDC III*, 68, sobre l'origen de *fil d'empalomar*).

Colombina. Colomejar. Colometa. Colomida és alteració de *palomida* (a causa de la quasi-sinonímia *coloma-paloma*). *Colominot. Colomista.* 40

Cf.: *Colombòfil* [1917, Pons i M.] o *colombòfil. Colombicultura. Erudits: Columbari. Columbi. Columbi.* 45

1 JSebPons, *Canta-Perdiu*, p. 28. Sentit a Cornella de Conflent (1960). — 2 Anotat a Estamariu (1935), Argolell, Aós (1959), Cardós i Vall Ferrera (1932), i d'Assua (1939). També aranès. — 3 «Avui, dels molins antics, ja cap no funciona: serveixen de *kolomé* o de res», Costitx, 1964. — 4 Des de Sorita i Cervera del Maestre (1961), Escrig no en registra d'altra. — 5 Data que no pot ser gaire anterior al *Romanç dels Colomaires y varietat de coloms* que segons Constantí Llombart, *Los Fills de la Morta Viva*, p. 50, és de les «Obres impreses en vers valencià» de Carles Ros; no n'indica la data, però dels altres romanços, colloquis i obres d'aquesta mena que enumera ací Llombart n'hi ha bastants de datats, i tots d'entre els anys 1744 i 1749. Cosa 60

que ja correspon al que és natural dins la vida d'un home com Ros, que visqué de 1703 a 1773, i després de 1750 sembla haver fet més aviat treballs de caràcter menys popular (vocabulari, versos monosil·làbics, etc.). Sembla ser el mateix que el del mateix tema que cita Gulsoy (amb títol un poc diferent) com a inclòs per F. Barberà en les pp. 113-119 de la seva obra sobre Ros. — 6 Més enllà també en alguns pobles, com a Petrer, té gran arrelament aquesta ocupació, però allí els diuen *colombistes* (1963). — 7 Sospito que sigui el mateix mot que *bútgera* (veg. ací *BÜTXARA*) < *BULGĒRUS* < *BULGĀRUS*. — 8 No tinc a mà altra nota d'aquest *pacte*, mot del qual, en relació amb coloms, no trobo altra explicació que una que dóna el dicc. de Martí Gadea: «tirar els coloms a *pacte*: en el tiro de palomo arrojarlos el palomero con ciertas condiciones». Però si la meva nota (de Font d'En Carròs) està ben dictada i ben presa, sembla com si allà *pacte* hagués passat a designar el lloc on es fa això. A Albal férem l'enquesta toponímica des de dalt d'un cadafal en un terrat del poble, que és des d'on engegaven coloms els colomaires. Vaig veure d'altres d'aquests cadafals a la zona de l'Horta; en altres llocs vaig anotar que ho feien des d'una torre fora del poble (Montitxelvo), des d'una caseta de l'horta (Algemesí) o des de dalt d'una muntanyeta adjacent a la població (Xeresa). — 9 Cf. *guixaine* en lloc de *guixaire* a Mallorca i algun altre cas d'alteració semblant en Moll, *Gram. Hist. Cat.*, 277, 178.

Colombrar, castellanisme merament comarcal, estrany al cat. central i a la llengua comuna, introduït pels navegants, per al qual veg. *DCEC COLUMBRAR*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *colomar, colomer, colomi, colomina, colomassa, colom-baire, colombaine, colomabaire, columbari, colombiana, columbriana, encolomar, colombina, colomejar, colometa, colomida, colominot, colomista, colombòfil, columbòfil, columbicultura, columbari, columbi, columbi.*

Colombrina, colombrinal, V. colobra

COLOMELLO o COLOMELL, 'ullal', mot regional del Nord valencià, d'origen mossàrab, provinent, com el cast. *colmillo*, del ll. vulgar hispànic *COLUMELLUS*, per al qual veg. *DCEC*, s. v. □ 1.ª doc.: c. 1910, Ga. Girona; el derivat *colomellada* i segurament el mateix *colomello*, ja s'usaren a princ. S. xv en els *Sermons* de StVicentF.

«Lo porch li donà una *colomellada*» en el volum inèdit d'aquests sermons que prepara com a tesi doctoral el meu antic alumne WillJHarrison (f° 27v1f.), però els sermons d'aquesta col·lecció semblen haver estat escrits (judicant per llur fonètica i morfologia), per un secretari de la zona morellana sobre notes preses de boca del sant predicador; *colomillos* que hom ha imprès en els mateixos *Sermons I*, 248, probable-